

Požarna varnost in prva pomoč v delovnem procesu

Poleg številnih dolžnosti, ki jih ZVZD-1¹¹ nalaga delodajalcem za vzpostavitev in ohranjanje varnega delovnega okolja, mora delodajalec spoštovati določbe, ki se nanašajo na požarno varnost in prvo pomoč v delovnem procesu.

Avtorici:
Maja Brajnik, dipl. prav.(UN),
Eva Langeršek, mag. prava

PODROČJE POŽARNE VARNOSTI V DELOVNEM PROCESU

Krovni zakon na področju požarne varnosti je Zakon o varnosti in zdravju pri delu, ki je hkrati tudi temeljni zakon, ki opredeljuje obveznosti delodajalcev za zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu delavcev in drugih oseb, ki na kakršni koli drugi pravni podlagi opravljajo delo za delodajalca, ali oseb, ki pri delodajalcu opravljajo delo zaradi usposabljanja.

Področje požarne varnosti je obsežno, strogo normirano področje, zato ZVZD-1 v 21. členu določa, da mora

delodajalec v skladu s posebnimi predpisi **sprejeti ukrepe za zagotovitev varstva pred požarom in evakuacijo** ter, kadar je to potrebno, **ukrepe za sodelovanje z zunanjimi službami za varstvo pred požarom**.

ZVZD-1 daje le okvir obveznosti, ki jih ima delodajalec s področja požarne varnosti, **specialnejši predpis**, ki ureja to področje, pa je **Zakon o varstvu pred požarom**, na podlagi katerega so sprejeti tudi **podzakonski akti**.

Področje varstva pred požarom je v pristojnosti **Ministrstva za obrambo** oz. Uprave Republike Slovenije za zaščito in reševanje. Nadzor nad izpolnjevanjem obveznosti s področja požarne varnosti vrši **Inšpektorat Republike Slovenije za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami**.

OBVEZNOSTI DELODAJALCEV PO ZVZD-1

1. Sprejem ukrepov

ZVZD-1 torej napotuje na posebne predpise, ki natančneje urejajo

področje požarne varnosti. Kljub temu pa delodajalcem nalaga **tri temeljne obveznosti**:

- » sprejem ukrepov za zagotovitev varstva pred požarom v skladu s temeljnimi predpisi,
- » sprejem ukrepov za zagotovitev evakuacije v skladu s temeljnimi predpisi,
- » sprejem ukrepov za sodelovanje z zunanjimi službami za varstvo pred požarom, kadar je potrebno.

Odgovor na vprašanje, kateri so ti ukrepi, ki jih je dolžan delodajalec zagotoviti, in v katerih primerih je delodajalec dolžan sodelovati z zunanjimi službami za zagotovitev požarne varnosti, najdemo v posebnih predpisih.

2. Dolžnost seznanitve

• Zunanje strokovne službe

V skladu z ZVZD-1 je delodajalec v primeru, če poveri opravljanje vseh ali posameznih nalog varnosti pri delu zunanjim strokovnim službam, dolžan te službe seznaniti z vsemi dejavniki, ki vplivajo ali bi lahko vplivali na varnost in zdravje delavcev pri delu.

Te službe morajo imeti dostop do:

- » podatkov o tveganjih, o varnostnih in preventivnih ukrepih ter
- » o delavcih, zadolženih za izvajanje ukrepov za varstvo pred požarom in evakuacijo.

• Delavci

Ena izmed temeljnih obveznosti delodajalca je, da delavce seznanijo o vrstah nevarnosti v delovnem okolju in na delovnem mestu. Med drugim mora delodajalec delavce in druge osebe, ki so vključene v delovni proces, tudi seznaniti o delavcih oziroma pooblaščenih osebah po posebnih predpisih, ki so zadolžene za izvajanje ukrepov požarnega varstva in evakuacije.

Delodajalec se mora z delavci ali njihovimi predstavniki posvetovati o oceni tveganja, pa tudi o vsakem ukrepu, ki lahko vpliva na varnost in zdravje pri delu, o izbiri delavcev oziroma pooblaščenih oseb po posebnih predpisih za varstvo pred požarom in evakuacijo, ter o obveščanju delavcev in organizaciji usposabljanja.

3. Nadzor nad področjem požarne varnosti

Nadzor nad izvajanjem ukrepov varstva pred požarom, reševanja in evakuacije opravlja Inšpektorat Republike Slovenije za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami, ki je v lanskem letu v inšpekcijskem nadzoru opravil 11601 inšpekcijskih nalog.

Inšpektorji za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami opravljajo na področjih varstva pred požarom, zaščite in reševanja ter varstva pred utopitvami predvsem nadzor nad:

- » načrtovanjem in izvajanjem ukrepov za varstvo pred požarom po posameznih področjih oziroma dejavnostih;
- » pooblaščenimi fizičnimi in pravnimi osebami, ki opravljajo naloge varstva pred požarom;
- » vodenjem evidenc in podatkov o požarih in eksplozijah;
- » usposabljanjem zaposlenih;
- » izvajanjem preventivnih ukrepov;
- » izpolnjevanjem zahtev varstva pred

- požarom med gradnjo;
- » izvajanjem ukrepov za preprečevanje in zmanjšanje posledic naravnih in drugih nesreč;
- » stanjem načrtov ter drugih priprav za zaščito, reševanje in pomoč;
- » izvajanjem nalog opazovanja, obveščanja in alarmiranja;
- » usposobljenostjo, opremljenostjo in pripravljenostjo štabov, enot in služb Civilne zaščite ter drugih sil za zaščito, reševanje in pomoč;
- » izvajanjem usposabljanja za zaščito, reševanje in pomoč, usposabljanja za potapljanje z avtonomno potapljaško opremo in usposabljanja za tehnično potapljanje;
- » razporejanjem potapljačev;
- » urejenostjo posameznih kopališč z reševalci iz vode ter zagotavljanjem predpisane reševalne opreme in sredstev;
- » organizacijami, ki se ukvarjajo s športnimi dejavnostmi, in organizatorji dejavnosti v prostem času ter prireditve v vodi, na njej in ob njej, reševalci iz vode in zagotavljanjem predpisane reševalne opreme in sredstev;
- » izposojevalnicami opreme in sredstev, namenjenih športnim dejavnostim ter dejavnostim v prostem času;

- » gasilskimi in drugimi reševalnimi službami;
- » opravljanjem upravnih in strokovnih zadev na področju varstva pred naravnimi in
- » drugimi nesrečami.

4. Opustitev dolžnosti

Z globo od 2.000 do 40.000 evrov se kaznuje za prekršek delodajalec, ki:

- » **ne obvešča delavcev** o varnem in zdravem delu, ali jih ne seznanja o delavcih oziroma pooblaščenih osebah po posebnih predpisih, zadolženih za izvajanje ukrepov požarnega varstva in evakuacije;
- » **ne poskrbi**, da delavci drugega delodajalca **prejmejo informacije** o delavcih oziroma pooblaščenih osebah po posebnih predpisih, zadolženih za izvajanje ukrepov požarnega varstva in evakuacije delavcev;
- » **se z delavci ali njihovimi predstavniki ne posvetuje o vsakem ukrepu**, ki lahko vpliva na varnost in zdravje pri delu delavca oziroma pooblaščenih oseb po posebnih predpisih za varstvo pred požarom in evakuacijo, ter o obveščanju delavcev in organizaciji usposabljanja.

OBVEZNOSTI DELODAJALCEV V SKLADU S POSEBNIMI PREDPISI (ZAKONOM O VARSTVU PRED POŽAROM)

Področje varstva pred požarom ureja specialnejši predpis Zakon o varstvu pred požarom¹ in podzakonski akti². Varstvo pred požarom obsega organiziranje, načrtovanje, izvajanje, nadzor ter financiranje dejavnosti in ukrepov varstva pred požarom.

Področje varstva pred požarom je široko in specifično področje, zato je nemogoče, da bi bilo celotno področje urejeno z enim predpisom.

Skupni cilj vseh predpisov – tako zakona kot podzakonskih aktov je vzpostavitev takšnih ukrepov in organiziranje dejavnosti na način, da bo zagotovljeno **varovanje ljudi, živali, premoženja in okolja pred požarom in eksplozijo**.

Za zagotovitev ciljev je potrebno **ustrezno načrtovanje in upoštevanje preventivnih ukrepov** varstva pred požarom, **odkivanje, obveščanje, omejitev širjenja ter učinkovito gašenje požara**. Z evakuacijskim načrtom in drugimi ukrepi je potrebno zagotoviti varen umik ljudi in živali s požarno ogroženega območja, škodljive posledice požara ali eksplozije pa preprečiti ali vsaj zmanjšati.

Varstvo pred požarom zajema dejavnosti in ukrepe, ki jih ureja področje varstva pred požarom, kamor spadajo raziskovanje, izobraževanje, usposabljanje, načrtovanje ukrepov, nadziranje, požarno zavarovanje, gasilstvo, tehnični nadzor, dimnikarstvo, požarno varovanje premoženja in drugo.³

Za uresničevanje ciljev Zakona o varstvu pred požarom je potrebno:

1. načrtovanje in upoštevanje preventivnih ukrepov varstva pred požarom;
2. odkivanje, obveščanje, omejitev širjenja in učinkovito gašenje požara;
3. varen umik ljudi in živali s požarno ogroženega območja;
4. preprečevanje in zmanjševanje škodljivih posledic požara in eksplozije za ljudi, živali, premoženje in okolje;
5. vzpostavitev ekonomskih razmerij med predpisanimi preventivnimi ukrepi varstva pred požarom in pričakovano požarno škodo.

Ukrepi varstva pred požarom morajo biti načrtovani in izvedeni tako, da v največji možni meri preprečijo nastanek požara oziroma da ob požaru omejijo njegovo širjenje.⁴

»Ukrepe varstva pred požarom delimo na **preventivne in aktivne ukrepe** varstva pred požarom.

Med preventivne ukrepe spadajo vsi gradbeni, tehnološki, tehnični in organizacijski ukrepi, ki zmanjšujejo možnost za nastanek požara in ob njegovem nastanku zagotavljajo varno evakuacijo ljudi in premoženja ter preprečujejo njegovo širjenje.

Aktivni ukrepi so vsi tehnični in organizacijski ukrepi, ki so namenjeni gašenju požara (npr. sistemi, naprave, oprema in postopki za odkivanje in gašenje požara ter odvajanje dima in toplote ob požaru).⁵

Delodajalec mora poskrbeti, da je vsak, ki je redno ali začasno oziroma občasno zaposlen pri njem, usposobljen za varstvo pred požarom ob:

1. nastopu dela;
2. premestitvi na drugo delovno mesto;
3. začetku opravljanja drugega dela;
4. spremembi ali uvajanju nove delovne opreme;
5. spremembi in uvajanju nove tehnologije.

Pri usposabljanju se mora upoštevati nove in spremenjene požarne nevarnosti, posebnosti delovnega mesta ter znanje občasno obnavljati.

Usposabljanje za varstvo pred požarom opravljajo fizične ali pravne osebe, samostojni podjetnik posameznik ali posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost, ki izpolnjujejo predpisane pogoje. Usposabljanje se mora izvajati v skladu s predpisi, ki določajo vrsto, način in periodičnost usposabljanja.

Ukrepi varstva pred požarom

Pravilnik o požarnem redu⁶ določa potrebne ukrepe za gašenje požarov in evakuacijo delavcev, prilagojene dejavnosti in velikosti podjetja ali obrata, za izvajanje katerih delodajalec določi delavce, ki so potrebni za gašenje požarov in evakuacijo delavcev, ter način obveščanja in stikov z zunanjimi službami za reševanje in gašenje požarov.

S Pravilnikom o usposabljanju in pooblastilih za izvajanje ukrepov varstva pred požarom⁷ pa se določa vrste, način in periodičnost usposabljanja za varstvo pred požarom ter pogoje za pridobitev pooblastil za izvajanje ukrepov varstva pred požarom.

Požarni red

Lastniki ali uporabniki objektov (sem se štejejo tudi delodajalci) morajo določiti požarni red, da preprečijo nastanek požara in izboljšajo požarno varnost, ki vsebuje:

1. organizacijo varstva pred požarom, zlasti naloge in odgovornosti zaposlenih oziroma stanovalcev pri preprečevanju nastanka požara;
2. ukrepe varstva pred požarom, ki jih zahtevajo delovne in bivalne

razmere, kot so prepoved kajenja, uporaba odprtega ognja ali orodja, ki iskri, tam, kjer je to prepovedano;

3. odstranjevanje vseh gorljivih snovi, ki niso potrebne za nemoten potek dela iz požarno ogroženih prostorov;
4. podatek o predvidenem številu uporabnikov glede na namembnost stavbe oziroma prostorov v njej;
5. ukrepe zaradi nevarnosti eksplozije, gorljivih odpadkov, električnih, plinskih naprav in drugih virov vžiga;
6. ukrepe za varno evakuacijo in hitro intervencijo;
7. druge preventivne in aktivne ukrepe varstva pred požarom, način in kontrolo izvajanja teh ukrepov;
8. navodila za ravnanje v primeru požara, zlasti naloge in postopke za ukrepanje zaposlenih, obiskovalcev ali gostov oziroma stanovalcev ob nastanku požara, podatke o službah, ki jih je treba obvestiti o požaru, ter naloge in odgovornosti zaposlenih oziroma stanovalcev po požaru;
9. vrste in načine usposabljanja zaposlenih oziroma stanovalcev.

Vsebina požarnega reda mora biti **smiselno prilagojena posebnostim in namembnosti posameznega objekta ali njegovega dela.**

Vsebino požarnega reda je treba prilagajati tistim spremembam v objektu ali v njegovem delu, ki vplivajo na požarno varnost.

Lastniki ali uporabniki objektov, v katerih je več lastnikov ali uporabnikov oziroma če gre za več objektov oziroma delov objektov iz prvega odstavka prejšnjega člena istega lastnika ali uporabnika na različnih lokacijah, lahko izdelajo skupni požarni red.

Dodatne obveznosti delodajalcev

Delodajalec, pri katerem v izmeni opravlja delo do 300 delavcev, mora za vsako izmeno in za vsako lokacijo, kjer opravlja dejavnost, izmed zaposlenih **določiti osebo, odgovorno za gašenje začetnih požarov in izvajanje evakuacije.** Na vsakih dodatnih 300 delavcev v izmeni mora določiti še po eno odgovorno osebo.

Delodajalec mora v požarnem redu določiti tudi **vrste in načine usposabljanja odgovornih oseb** za gašenje začetnih požarov in izvajanje evakuacije iz prvega in prejšnjega odstavka tega člena ter način obveščanja o požarih skladno s predpisi o organizaciji in delovanju sistema opazovanja, obveščanja in alarmiranja. Pri tem mora upoštevati število zaposlenih delavcev in posebne nevarnosti glede na dejavnost, s katero se ukvarja.

Delodajalec mora poskrbeti, da je s požarnim redom seznanjen vsak zaposleni.

Požarni načrt

Požarni načrt se izdelava za objekte, za katere je **potrebno izdelati požarni red in je izpolnjen eden od pogojev**, da v objektu obstaja najmanj **srednja požarna ogroženost** po predpisih o ugotavljanju ocene ogroženosti oziroma je v objektu hkrati lahko **več kot 100 ljudi**.

Delodajalec, ki mora izdelati tudi požarni načrt, mora v požarnem redu izmed zaposlenih v vsaki izmeni **določiti osebo, odgovorno za gašenje začetnih požarov in izvajanje načrta evakuacije**, ne glede na število delavcev. Delodajalec mora na vsakih 200 ljudi v objektu določiti izmed zaposlenih v vsaki izmeni še po eno osebo, odgovorno za gašenje začetnih požarov in izvajanje načrta evakuacije.

Načrt evakuacije

Načrt evakuacije je grafični prikaz objekta ali delov objekta, ki prikazuje položaj posameznega prostora in urejeno gibanje na varno. V njem so vrisani evakuacijska pot, zbirno mesto, položaj nameščenih naprav, opreme in sredstev za gašenje ter ročnih javljalnikov požara.

Načrt evakuacije se izdelava za objekte, za katere je potrebno izdelati požarni red in je izpolnjen eden od dveh pogojev:

- » da v objektu obstaja najmanj srednja požarna ogroženost po predpisih o ugotavljanju ocene ogroženosti ali

- » da je v objektu hkrati lahko več kot 100 ljudi.

Ne glede na prej navedena pogoja je za nekatere dejavnosti in določene objekte izdelava načrta evakuacije obvezna in je obvezno tudi, da je izobešen na vidnem mestu v vsaki sobi ali v prostoru, predpisan pa je tudi jezik, v katerem mora biti ob določenih pogojih izdelan načrt evakuacije.

Usposabljanje delavcev

Vsak program usposabljanja za varstvo pred požarom mora biti glede na namen in cilj usposabljanja prilagojen potrebam in razmeram delovnega mesta, v katerem se izvaja, ter vrsti in usposobljenosti udeležencev usposabljanja. Pri periodičnem usposabljanju je treba ustrezno prilagoditi vsebino programa vrsti usposabljanja, znanju in usposobljenosti udeležencev, zlasti pa delovnemu okolju.

Če v obdobju od zadnjega usposabljanja ni bilo novosti na področju varstva pred požarom, ki bi jih bilo treba vključiti v usposabljanje, se lahko izvede samo praktični del usposabljanja.

Delodajalec mora:

- » zagotoviti, da je vsak, ki je redno ali začasno oziroma občasno zaposlen pri njem, usposobljen za varstvo pred požarom v skladu s predpisi, ki urejajo varstvo pred požarom, ter

da je seznanjen s požarnim redom;

- » določiti zaposlene, ki se usposobijo za gašenje tako, da lahko opravljajo požarno stražo pri delih, kjer v skladu z zakonom, ki ureja varstvo pred požarom, lahko opravljajo požarno stražo za gašenje usposobljene osebe;
- » določiti število, vrste in način usposabljanja oseb, odgovornih za gašenje začetnih požarov in izvajanje evakuacije, glede na vrsto dejavnosti, požarno ogroženost in število zaposlenih v izmeni;
- » poskrbeti za praktično usposabljanje za izvajanje evakuacije v skladu s predpisi.

V poslovnih ali industrijskih objektih, kjer obstaja velika ali zelo velika požarna ogroženost, je treba zaposlene periodično usposablјati za varstvo pred požarom vsaki dve leti po opravljenem osnovnem usposabljanju; v objektih, kjer obstaja srednja ali srednja do povečana požarna ogroženost, pa vsake tri leta. Na tri leta se izvajajo tudi periodično usposabljanje in preizkus usposobljenosti za gašenje usposobljenih oseb, ki lahko opravljajo požarno stražo, ter periodično usposabljanje oseb, odgovornih za gašenje začetnih požarov in izvajanje evakuacije.

Za gašenje začetnih požarov in izvajanje evakuacije se zaposleni, ki jih določi delodajalec, usposablјajo po programu, pripravljenem v skladu s predpisi, ki urejajo varstvo

pred požarom, ter še posebej za gašenje začetnih požarov in izvajanje evakuacije tudi na podlagi programov usposabljanj, ki morajo obsegati glede na razmere v delovnem okolju, nevarnosti za nastanek požara in praktično uporabo opreme, naprav in sredstev za gašenje požara v delovnem okolju ter poznavanje načrta evakuacije.

Preizkus usposobljenosti zaposlenih iz prejšnjega odstavka obsega poznavanje nevarnosti za nastanek požara ter usposobljenost za praktično uporabo opreme, naprav in sredstev za gašenje požara v delovnem okolju.

Osebe, usposobljene za gašenje začetnih požarov in izvajanje evakuacije, sodelujejo tudi pri letnem praktičnem usposabljanju za izvajanje evakuacije.

Vodenje evidence o usposobljenosti za varstvo pred požarom

Delodajalec je dolžan voditi evidenco o usposabljanju za varstvo pred požarom v skladu s predpisi, ki urejajo varstvo pred požarom.

Evidenca mora obsegati najmanj:

- » podatke o vrsti, načinu in periodičnosti programa usposabljanja,
- » datumu in trajanju usposabljanja,
- » imenih in priimkih udeležencev ter
- » podatke o uspešnosti preizkusa znanja in usposobljenosti udeležencev po končanem usposabljanju.

Delodajalec mora za posameznega zaposlenega voditi tudi evidenco:

- » o njegovem delovnem mestu, stopnji požarne ogroženosti objekta, v katerem se nahaja delovno mesto,
- » o osnovnem in periodičnem usposabljanju za varstvo pred požarom ter
- » usposabljanju v primeru premestitve na drugo delovno mesto, spremembe delovne opreme ali tehnologije.

Delodajalci, ki svojo dejavnost opravljajo v objektih z zelo majhno ali majhno požarno ogroženostjo, vodijo za zaposlene le zadnjo evidenco.

Odgovorne osebe

Za varstvo pred požarom v stanovanjskih, poslovnih in industrijskih objektih je odgovoren **lastnik ali uporabnik**. Če sam nima ustreznega znanja s tega področja, **lahko za izvajanje ukrepov varstva pred požarom pooblasti za to usposobljeno fizično ali pravno osebo**. Vrste, način, periodičnost in programe usposabljanja ter pogoje, ki jih morajo izpolnjevati pravne ali fizične osebe za usposabljanje zaposlenih, določa Pravilnik o usposabljanju zaposlenih za varstvo pred požarom in o usposabljanju odgovornih oseb za izvajanje ukrepov varstva pred požarom⁸

Oprema, naprave in druga sredstva za varstvo pred požarom

V stanovanjskih, poslovnih in industrijskih objektih morajo biti nameščeni predpisana oprema, naprave in druga sredstva za varstvo pred požarom, ki jih je potrebno vzdrževati in preizkušati v skladu s tehničnimi predpisi in navodili proizvajalcev.⁹

Požarna straža

Požarno stražo, ki jo lahko izvajajo gasilci, v določenih primerih pa tudi za gašenje usposobljena oseba, je potrebno organizirati v naslednjih primerih:

- » ob pretakanju količine nad 5 m³ lahko vnetljivih snovi ali gorljivih plinov,
- » ob varjenju ali uporabi odprtega plamena v prostoru, ki je nevaren za požar in ni posebej prilagojen za ta opravila,
- » ob javnih shodih ali prireditvah, kjer obstaja nevarnost, da izbruhne požar ali pride do eksplozije,
- » ob razglasitvi povečane nevarnosti požarov v naravnem okolju (lokalna skupnost, lastnik ali upravljavec gozda ali drugega zemljišča).

Za gašenje se lahko usposobijo zaposleni, ki lahko opravljajo

požarno stražo. Delavci se morajo za to usposobiti po programu, ki je predpisan v predpisih, ki urejajo požarno varnost. Preizkus usposobljenosti za gašenje usposobljenih oseb iz prejšnjega odstavka mora obsegati najmanj poznavanje nevarnosti za nastanek požara, preventivnih in aktivnih ukrepov varstva pred požarom ter preizkus praktične usposobljenosti za uporabo vgrajenih sistemov aktivne požarne zaščite oziroma uporabo opreme, naprav in sredstev za gašenje požarov v delovnem okolju, kjer se opravlja požarna straža.

Opustitev dolžnosti

Za neizvajanje obveznosti, ki so pravnim osebam, samostojnim podjetnikom posameznikom ali posameznikom, ki samostojno opravljajo dejavnost, naložene v Zakonu o varstvu pred požarom, je predpisana globa od 1.300 do 20.000 evrov.

PRVA POMOČ V DELOVNEM PROCESU

Vzpostavitev ustreznih ukrepov

Poleg številnih dolžnosti, ki jih ZVZD-1 nalaga delodajalcem za vzpostavitev in ohranjanje varnega delovnega okolja, mora delodajalec spoštovati tudi določbo 20. člena ZVZD-1.

V 20. členu ZVZD-1 je določena obveznost delodajalca, da mora sprejeti:

- » **ukrepe za zagotovitev** prve pomoči delavcem in drugim navzočim osebam ter
- » **ukrepe za sodelovanje s službo** nujne medicinske pomoči.

Naloga delodajalca je, da vzpostavi takšne ukrepe, ki so **prilagojeni naravi dejavnosti** in številu zaposlenih ter morajo upoštevati druge navzoče osebe v delovnem procesu (22. člen ZVZD-1).

Ustrezni ukrepi

Smernica za vzpostavitev ustreznih ukrepov so določbe **Pravilnika o organizaciji, materialu in opremi za**

prvo pomoč na delovnem mestu (v nadaljevanju: Pravilnik), saj natančnejši ukrepi s strani ministrstva, pristojnega za delo, in ministrstva, pristojnega za zdravje¹⁰, še niso sprejeti.

Delodajalec mora za zagotavljanje prve pomoči na delovnem mestu sprejeti potrebne ukrepe z določitvijo števila delavcev, usposobljenih za izvajanje prve pomoči, ter zagotovitvijo potrebnega materiala in opreme za prvo pomoč.

Delodajalec določi število delavcev, usposobljenih za izvajanje prve pomoči, in potreben material ter opremo za prvo pomoč, upoštevaje nevarnosti na delovnem mestu in v delovnem procesu, organizacijo delovnega procesa, število zaposlenih delavcev, število posebno ogroženih delavcev v delovnem procesu, število delovnih izmen in krajevno ločenih enot, pogostost poškodb pri delu in oddaljenost najbližje službe medicinske pomoči.

Pri določitvi števila delavcev, usposobljenih za izvajanje prve pomoči, ter materiala in opreme za prvo pomoč, delodajalec upošteva **tudi število drugih oseb**, ki so običajno navzoče v delovnem procesu.

Usposobljeni delavci

Delodajalec mora zagotoviti, da je v delovnem procesu v **vsaki krajevno ločeni enoti in vsaki delovni izmeni** prisoten **vsaj en delavec**, ki je usposobljen za izvajanje prve pomoči.

Delodajalec mora pri izvajanju del, pri katerih iz ocene tveganja izhaja **večja nevarnost** za nastanek nezgod pri delu, zagotoviti, da je v delovnem procesu na vsakih **20 delavcev prisoten en delavec**, ki je usposobljen za izvajanje prve pomoči.

Na delovnih mestih, na katerih delavci opravljajo delo **na lokacijsko oddaljenih ali odročnih krajih**, delodajalec sprejme **dodatne oziroma posebne** ukrepe za zagotavljanje prve pomoči, kot so na primer posebno usposabljanje delavcev, zagotovitev komunikacijske opreme, potrebnega materiala in opreme za prvo pomoč in drugo.

Delavci, določeni za izvajanje prve pomoči na delovnem mestu, morajo izpit iz prve pomoči opraviti **vsakih pet let**.

Šteje se, da so za izvajanje prve pomoči na delovnem mestu po Pravilniku usposobljeni zdravstveni delavci, pripadniki enot za prvo pomoč Civilne zaščite ter delavci, ki so v zadnjih petih letih opravili izpit iz prve pomoči za voznike motornih vozil.

Material in oprema za prvo pomoč

Delodajalec mora zagotoviti, da je na **vsakih 50 zaposlenih** delavcev oziroma na vsako delovno enoto na razpolago vsaj ena omarica za prvo pomoč.

V kolikor delodajalec ugotovi, da pri izvajanju del izhaja večja nevarnost za nastanek nezgod pri delu, mora zagotoviti, da je v delovnem procesu na **vsakih 20 delavcev** oziroma **na delovno enoto** na razpolago vsaj ena omarica za prvo pomoč.

Delodajalec mora zagotoviti, da je omarica za prvo pomoč na lahko dostopnem mestu in vedno na razpolago ter da se vsebina omarice sproti dopolnjuje z veljavnim sanitetnim materialom. Vsaka poraba sanitetnega materiala (namen porabe, količina, datum, uporabnik) se zapiše.

upoštevaje **druge navzoče osebe** v delovnem procesu (22. člen);

- » **ne obvešča delavcev** o delavcih, zadolženih za izvajanje ukrepov prve pomoči (2. odstavek 37. člena);
- » ne poskrbi, da **delavci drugega delodajalca** prejmejo informacije o delavcu, ki je določen za prvo pomoč (četrti odstavek 37. člena);
- » se z delavci ali njihovimi predstavniki **ne posvetuje o izbiri delavca** za prvo pomoč, (prvi odstavek 46. člena);

je predpisana globa **2.000 eur do 40.000 eur.** ■

OPOMBE:

- 1 Zakon o varstvu pred požarom (Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 9/11 in 83/12)
- 2 2. člen Zakona o varstvu pred požarom (Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 9/11 in 83/12)
- 3 Ministrstvo za obrambo, Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje, <http://www.sos112.si/slo/page.php?src=sv11.htm>
- 4 10. člen Zakona o varstvu pred požarom (Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 9/11 in 83/12)
- 5 Ministrstvo za obrambo, Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje, <http://www.sos112.si/slo/page.php?src=sv11.htm>
- 6 Pravilnik o požarnem redu (Uradni list RS, št. 52/07, 34/11 in 101/11).
- 7 Pravilnik o usposabljanju in pooblastilih za izvajanje ukrepov varstva pred požarom (Uradni list RS, št. 32/11 in 61/11 – popr.)
- 9 Pravilniki, v katerih je urejeno področje sredstev za varstvo pred požarom:
 - Pravilnik o minimalnih tehničnih in drugih pogojih za vzdrževanje ročnih in prevoznih gasilnih aparatov (Uradni list RS, št. 108/2004 in 116/2007);
 - Pravilnik o preizkušanju hidrantnih omrežij (Uradni list RS, št. 22/1995);
 - Pravilnik o pregledovanju in preizkušanju vgrajenih sistemov aktivne požarne zaščite (Uradni list RS, št. 45/2007);
 - Pravilnik o požarnem redu (Uradni list RS, št. 52/2007);
 - Pravilnik o požarnem varovanju (Uradni list RS, št. 107/2007);
 - Pravilnik o izbiri in namestitvi gasilnih aparatov (Uradni list RS, št. 67/2005);
 - Pravilnik o študiji požarne varnosti (Uradni list RS, št. 28/2005 in 132/2006).
- 10 2. odstavek 20. člena ZVZD-1: »Minister, pristojen za delo, v soglasju z ministrom, pristojnim za zdravje, natančneje predpiše ukrepe za zagotovitev prve pomoči delavcem in drugim osebam, ki so navzoče v delovnem procesu.«
- 11 Zakon o varnosti in zdravju pri delu (Uradni list RS, št. 43/11)

Omarica za prvo pomoč mora imeti na zunanji strani znak rdečega križa, na njej pa morajo biti napisani:

- » telefonska številka centra za obveščanje – 112;
- » naslov in telefonska številka pooblaščenega zdravnika;
- » naslov in telefonska številka najbližjega zdravstvenega zavoda;
- » ime in delovno mesto delavca, usposobljenega za izvajanje prve pomoči.

Vsebina omarice je predpisana v Pravilniku. Kadar iz ocene tveganja izhaja večja nevarnost za nastanek poškodb, delodajalec na predlog pooblaščenega zdravnika **poleg vsebine omarice** za prvo pomoč zagotovi tudi **drug sanitetni material, sredstva in opremo.**

Izvajanje prve pomoči

Prva pomoč traja toliko časa, da se poškodovani, nenadno oboleli osebi ali akutno zastrupljeni osebi zagotovi strokovna medicinska prva pomoč.

Klicanje nujne medicinske pomoči nikakor ne sme biti razlog, da se opusti izvajanje neposredne in takojšnje prve pomoči.

Dolžnost posvetovanja

Po splošnih določilih ZVZD-1 se mora delodajalec z delavci se mora delodajalec z delavci ali njihovimi predstavniki

posvetovati o izbiri delavcev za prvo pomoč.

Po izbiri delavcev mora delodajalec ostale delavce **seznaniti o tem, kdo so delavci**, zadolženi za izvajanje ukrepov prve pomoči (1. odstavek 37. člena ZVZD-1).

Pomembno je, da delodajalec o izbranih delavcih seznaniti obvesti tudi delavce, ki pri delodajalcu opravljajo delo na podlagi pogodbe z drugim delodajalcem (»**agencijski delavci**«).

Kljub temu, da zakon opredeljuje le seznanitev delavcev in »agencijskih delavcev«, je **priporočljivo**, da o tem obvesti vsakogar, ki je navzoč v delovnem procesu delodajalca oziroma mu odreja dela (študenti, upokojeanci, dijaki, vajenci, ...).

Opustitev dolžnosti

V primeru opustitve dolžnosti – če delodajalec:

- » **ne sprejme ukrepov** za zagotovitev prve pomoči delavcem in drugim navzočim osebam ter ukrepov za sodelovanje s službo nujne medicinske pomoči (1. odstavek 20. člena);
- » **ne določi ukrepov iz 20. Člena** ter števila delavcev oziroma pooblaščenih oseb po posebnih predpisih za njihovo izvajanje, **prilagojenih naravi dejavnosti in številu zaposlenih** delavcev ter